

Zergatik horrelako oihartzuna? Askapen-teologia auzipean

Irailarekin batera garai berri bat hasi da Askapen-teologiaren bidea irekitzen ari direnentzat. Hilaren 3an kaleratu zuen Vatikanoko Fede-irakaspiderako Kongregazioak harako «Askapen-teologiaren zenbait punturi buruzko Instrukzioa»; azken hamabost bat urteotan, bereziki Hego Ameriketara, hainbat kristau komunitate eta teologok ebakitako teologi bidea auzipean, susmo txarrez inguraturik eta gaitzespenaren mehatxupean ezarri du; handik lau egunetara, berriz, teologo horietako ezagunenetakoa bat, Leonardo Boff, bere «deklarazioa» egitera agertu da Vatikanora, Ratzinger kardinalaren, Kongregazioko buruaren, aurrera deituta. Gerora besteren batzuk agertu beharko dute.

Egundoko oihartzuna ukan du auziperatze horrek prentsan eta bestelako komunikabide sozial guztietan: Kronikak, eritzi-adierazpenak, iruzkinak, gogoetak, dossierrak... Ez dut oihartzun handi eta zabal horren analisia egiteko lekua hemengo hau; ez askapen-teologiaren sintesia emateko unea; ez eta Vatikanoren dokumentuaren azterketa eskaintzeko egokiera ere. Alde horietatik zerbait egin da; luzatzeko eta sakontzeko alderdiak dira. Aukerarik izango da. Oraingoan, berriz, gogoeta-apur batzu, gertakariak izan duen oihartzunari berari buruz. Zergatik horrenbesteko lekua albistarietan, aldizkarietan, egunkarietan, etab.?

Hasteko behintzat, ez da oso ulergarria. Itxuraz Eliza barruko arazoa da: Erromako hierarkiaren eta teologo batzuren arteko auzia. Eta Instrukzioa béra ez da, berez, Vatikanok eman izan dituen dokumentu arranditsu horietakoa, edo Entziklika sozialen parekoa. Bestalde, teologiaren eremuko gorabeherak ez dirudi gaur egunkarien lehen orrialde edo titulu handiak betetzeko gaiak izaten direnik; areago, Hego Ameriketara lantzen ari diren teologi modua izanik: urrutiegikoa ematen du, gure artean jakinmin handirik suspertzeko.

Berehalako eta agiriko arrazoirik ezean, hipotesiren bat egin daiteke, oihartzun hori argitzeko: bat, *Nikaragua*... Bertako

hierarkiaren eta gobernu iraultzailearen arteko tirabirak; hango ministrari apaizei Erromatik ezarri zaien debekua, kargu horietan jarraitzeko. Guzti horrek oihartzun handia ukan du. Horren inguruan eta jarraipen gisa ikusi behar ote askapen-teologiari ezarri zaien auzia ere? Horregatik izan ote du horrek ere halako oihartzuna? Bi, *publizitatea*... Askapenaren teologoek berek eratua, alegia. Horrelakoren bat aurpegiratu dio norbaitek Boff-i berari; baina ez dut uste inola ere Europan ateratu duen zarata hortik etorri denik; besterik da, bere burua eta teologia babesteko kristau komunitateen, teologoaren eta Eliz hierarkiako hainbat lagunen euskarria, adostasuna eta elkartasuna bilatu izana. Bere aldeko hainbat milaka gutun eta sinadurarekin agertu omen zen Boff Vatikanora; baita zenbait Kardinalak inuraturua ere.

Nire ustez, hipotesi horietatik ez dago argibide handirik atertzetik; ez dago behintzat oihartzunaren handia osorik argitzetik, hori zabaltzeko eta indartzeko haiek lagundu badute ere. Kanpotik lagundu dute, ordea: eta, nire ustez, askapen-teologiaren auziaren barruan daude horren oihartzunaren arrazoiak. Eta, hain zuzen ere, goian aipaturiko hiru «kontra-arrazoi» haiek, oraingoan benetako arrazoi bihurtu direlako.

Aurrenik, askapen-teologiaren auzia ez da *Elizaren barneko arazoa*. Herri eta gizarte menperatuen askapenerako borrokaren barrutik eta horren aldeko aukeraren gainean egindako teologia izan nahi du askapen-teologiak. Borroka hori, ordea, ez da kristauena bakarrik; kristau ez direnekin batera ari dira haiek Hego Ameriketako hainbat lekutan iraultzazko borroka egiten. Askapen-teologiak ez du Eliza barruko teologia izan nahi, eta horren abiapuntuetako bat da gizarte-zientziek ematen duten analisia, herriaren menperakuntza soziala, ekonomikoa eta politikoa ulertzeko. Horregatik, askapen-teologia auzitan jartzeak borroka herritar hura eta analisi sozio-ekonomiko eta politikoa hori jartzen ditu auzitan. Hego Ameriketako Herri menperatuen eta nolabait munduko Herri eta gizarte menperatu guztien askapen-borrokaren zentzu historikoa auziperatu da, askapen-teologia auzipean jartzean. Hortik doa seguruenik Erromako Kongregazioaren Instrukzioa ere.

Bigarrenik, askapen-teologiaren auzia ez da *arazo teologiko soila*, arestian esandakoak berak aditzera ematen duenez. Ez da ideologikoa bakarrik ere, Erromako Instrukzioak aditzera eman dezakeenaren kontra. Bestetara esanik, ez da salbamen transzendentalerako bidearen eta ez ortodoxia teologiko hutsaren arazoa hemen kaleratu dena. Askapen-teologia fedearen interpretazio politikotik abiatzen da eta fedeko praxi sozio-politiko eta historikoaren lurrean sustraitzen da. Askapen-teologiaren abiaburu metodologiko nagusienetako bat da, teologia ez dela Unibertsi-

tateko irakas-gelatan edo teologoaren ikas-gela isilean landu behar, eta bai askapen-borrokan bere fedea egiaztatzen duen kristau elkartearen barruan. Horregatik, askapen-teologia auziperatzean, askapen-politika iraultzailea, eta hori aukeratu duten hainbat talde, herri eta gobernu auziperatzen dira. Teologia eta moralak —edo etika sozialak— bereiztezintzat jotzen ditu, hain zuzen, askapen-teologiak. Honen dimentsio sozio-politiko eta ekonomikoa ondo ikusi du Erromako Instrukzioak, askapen-teologiaren ordez edo, Elizaren Entziklika sozialak proposatzen bait ditu. Maila horretan askapen-teologia jartzeak ulertzera ematen du auziak izan duen oihartzuna, zenbait Entziklika sozialek izan ohi duenaren antzekoa.

Hirugarrenik, askapen-teologiaren auzia ez da «urrutiko» Amerikako arazoa bakarrik. Herri menperatu eta pobreen askapen-borrokan esperientziaren barrutik egiten da askapen-teologia; aurrerapenaren edo progresoen ideologia salatzen du, herri eta gizarte «aurreratu»en eta «garatu»en aldetik, herri eta gizarte «atzeratu»ei eta «azpigaratu»ei eskainitako eta ezarritako ideologia denez; eta, horren ordez, munduaren eredu ekonomiko eta politiko neokolonialistak «hirugarren mundu»ko herriei ezartzen dien menpekotasunezko funtzioaren kontra, horien askapen iraultzailea onartuz eta baieztatuz abiatzen da askapen-teologia. Funtsean, munduaren Iparralde aberats eta indartsuaren eta Hegoalde pobre eta behartsuaren arteko dialektika historikoaren barruan kokatzen da askapen-teologiaren gogoeta. Eta jakina, dialektika eta arazo horien barru-barruan gertatzen da Europa. Horregatik askapen-teologiak ez ditu A.E.B.en eta Hego Ameriketako Herrien harreman menpekotasunezkoak bakarrik salatzen, mundu osoko Herri aberats eta pobreen arteko erdibanaketa baizik. Ulertzekoa, beraz, alde horretatik, askapen-teologiaren auziak ukan duen eta ukanen duen oihartzuna.

Pobreen eta zapalduen gogoeta teologikoa ez da inoiz erraza izango, haien askapen-borroka ez den bezala; aurtengo irailetik aurrera seguruenik aldapatsuagoa, malkartsuagoa eta agian bihurriagoa izango da askapen-teologiaren bidea Eliza katolikoa-ren barruan. Baina badirudi zeresan handia duela gaurko gure munduan.

...Eta oraindik behintzat ez da Elizaren barruan ere askapen-teologiaren bidea eten. «Semaforoak» jarri omen zaizkio, aldizkari batek zioenez. Semaforo asko, gehiegi, seguruenik; baina oraindik argi-gorri iraunkorrik ez.

Bere heldutasunera iristeko garaia etorri zaio askapen-teologiari. ■ *Paulo Agirrebaltzategi.*